

וקראת לשבת עיונג

אלון מרין הפאכר באקצפ ובסולת פלאו

גליון מס' 680

ברשת וארא

כ"ח בטבת התשפ"ג

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"ג שאול בן סלביה ע"ה | לע"ג שלמה יחיא בן שבה ע"ה | לע"ג יצחק בן מיטה אסתר ע"ה | לע"ג שמעון בן חביבה ע"ה | לע"ג רחל שנהו בת מנורה ע"ה

לע"ג מרן רשכבה"ג שמריהו יוסף חיים בן פעשא מרים צוק"ל ומרן ראש הישיבה הגאון ר' שלום בן תופחה צוק"ל

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף צוק"ל

סיפר הגר"ד יוסף שליט"א: כששב מרן אבא ארצה בשנת תש"י, לאחר שלוש שנות שהות במצרים, קידמה אותו ארץ ישראל בייסורי פרנסה לא פשוטים, עד כדי חרפת רעב.

אבא היה אובד עצות. בתחילה ניסה לחזור ל"פורת יוסף" ולקבל תמיכה מסוימת על לימודיו שם, אך אחד מן הגבאים התנגד לכך נמרצות לטענתו בגלל גילו של אבא. אל הבית הגיעו זמנים קשים של רעב ללחם, וכעבור חודשים אחדים, כששום פתרון לא נראה באופק, נפלה ההחלטה - אבא יעסוק לפרנסתו בשחיטה. הלכות שחיטה היו ידועות לו היטב זה מכבר, וגם בטרפיות היה בקיא גדול. במצרים אף שימש כאחראי על השחיטה - אך בכל זאת מעולם לא שחט בפועל. כעת בא בדברים עם אחד השוחטים שיצטרף אליו לשחיטותיו במשך כמה ימים, כדי לרכוש ניסיון מעשי ולהפוך את ידיעותיו למקצוע מפרנס.

ביום שבו הוזמן לראשונה אל בית המטבחים, הובא לשם שור לשחיטה. השוחט טיפל בבהמה והכינה לקראת שחיטה ואבא עקב אחריו בתשומת לב. שניהם לא היו מוכנים להשתוללות הפתאומית של השור ולנגיחה העזה שקבל השוחט. מראהו של השוחט הפצוע עורר באבא בהלה עזה, והוא החליט לסגת מן הרעיון.

הצעתו של הגאון הגדול, רבי צבי פסח פרנק זצ"ל, להצטרף אל חברי הכולל שלו "מדרש בני ציון", הגיעה, אפוא, בדיוק בזמן והתקבלה על ידו בזרועות פתוחות. הערכה רבה ואהבה עזה רחש אבא לגאון, זכורני שכאשר הגיעה השמועה על פטירתו - בשנות ילדותי המוקדמות - פרץ אבא בבכי מר, קרע קריעה כדן וגם ישב על הארץ. כעת הזמינו אל החבורה הנבחרת הלומדת בכולל, שעל ניהולו הופקד הרב יצחק רוזנטל. חברי הכולל היו כולם אנשים משכמם ומעלה, וכעבור שנים מועטות בלבד בקע אורם ומרבייתם נמנו על השורה הראשונה של גדולי הדור ופוסקי ההלכה.

למד שם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהיה מבוגר מאבא בעשר שנים בערך, הגאון רבי ישראל יעקב פיישר זצ"ל, שהיה החברותא של אבא במשך מספר שנים. הגאון רבי אברהם יעקב זלזניק זצ"ל, הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ועוד רבנים מפורסמים.

בפתח הגליון

ברכה"ג אלוק מאיר ואלק שלום"א

נקודת המבט

מישהו מבין את פרעה? הוא מעביד עם שלם בלא הצדקה, בכפיות טובה. בהתעללות מחפירה. נדרש לשלחם, ומסרב. ניהא. אבל הגואל מודיעו שבא הוא מכוחו של בורא עולם, מזהירו שחיוו וחיי עמו יהפכו לסיוט. ופרעה: "מי ה' אשר אשמע בקולו". ניהא, יראו לך מי ה'. היאור, הנילוס, עורק החיים של מצרים, הופך לדם. הדגה מתה, נרקבת ומורעילה. מה תגובת פרעה, קורא הוא לחרטומים, הופכים הם בלהטיהם מעט מים (שקנו מהיהודים בכסף מלא) לדם. וזה מספיק לפרעה כדי להתעלם, להפנות עורף ולהקשות לב. כל מצרים מוצפת צפרדעים, בצלחות ובבגדים ובמצעים, זוועה. מה תגובת פרעה, החרטומים מוזמנים, מוסיפים עוד מעט צפרדעים על ההמון העצום, ופרעה כבר רגוע. משה רבינו מורה, וגופם של המצרים נעשה שחור מרוב כינים, האדמה הופכת למרד של כינים, רק היהודים נקיים מהם, הם ובהמתם. החרטומים מרימים ידים, ומה הם אומרים? טוענים כי "לא באה זאת המכה בעבור ישראל, לשלחם, רק מכת טבע היא, כפי מערכת הכוכבים על מזל ארץ מצרים". אסון טבע או מזל רע, העיקר: להתעלם...

איך אפשר, עד כדי כך!

ואין זו שאלה. שבוי האדם בתפיסת עולם, יוצר לעצמו מבט על המתרחש, ואינו מסוגל לחרוג, להבין אחרת. מתאים הוא הכל לראייתו והשקפתו.

מעשה ביהודי כפרי שבא אל הרב, לקבל ברכת פרידה. עניין לו להסדיר במטרופולין, מבקש הוא ברכת הצלחה. "והיכן תתאכסן?" חוקר הרב. והיהודי עונה: "אחינו היהודים מכניסי אורחים, ודאי אמצא אכסניה נדיבה". הרב, שידע שלא כל יהודי הכרך מקפידים על קלה כחמורה, הזהירו לבדוק היטב אורחות הבית, האם נזהרים שם בכל דיני הכשרות.

כעבור שבועיים חזר היהודי, סיפר שברכת הרב עזרה, ועניינו הסתדר על הצד היותר טוב, בסיעתא דשמיא. גם אכסניה מהודרת מצא, והכשרות - מעל לכל ספק! "הפלא ופלא", התרגש. "לכאורה, חילוניים הם. הולכים בלא כיסוי ראש, ובבית אין מזוזות. אבל הכשרות, אין מה לדבר!" הרב נדרך. בית יהודי ללא מזוזה, מי ערב לכשרות המטבח? "מנין לך ששמרו על כשרות", התעניין. והיהודי חיך בזיחתו: "תנחו דעת הרב! גם אני חשתי בתחילה. אבל ראיתי שלצד כל סועד הניחו כף, וסכין, ומיגרדת. מיד הבנתי שהכשרות בראש מעייניהם!" "מיגרדת?" תמה הרב. "מה זאת?"

"הא, המצאה גאונית, חומרה של עשירים! מבין הרב, חוששים הם שמא יבקש מישהו להתחך בשעת הסעודה, ויטמא את ידיו. לפיכך הניחו לו בצידו קילשון זעיר להתחך בו בלא שיגע בידו בבשרו!... חשכו עיני הרב. הבין שהכפרי ראה מזלג לראשונה בחייו, ולא הבין מה שימוש. הבין שזו מיגרדת של מחמירים, ונהנה מהמצאת הכשרות... מי יודע מה אכל שם על סמך ההידור המדומה... אבל הכפרי אינו אשם, באמת שלא. הוא תרגם מה שראה למושגיו, ואשריו שאלו המושגים וזה עולמו...

ופרעה, אם שבוי הוא בהשקפת עולם נעדרת אלוקים, ועולמו עולם חרטומים ומכשפים, טבע ומזל, מקבע הוא הכל לאותה השקפת עולם.

אך מה לנו כי נתמה על פרעה. אם על המצרים נחתו עשר מכות, כמה ספגנו אנו! מהבחינה הבטחונית והכלכלית, המדינית והבריאותית, החינוכית והערכית. האם פקחו קברניטינו עיניהם, האמרו "אצבע אלקים היא", או תלו הכל בטבע ובמזל...

ומדוע נתמה על מנהיגינו, איך מתייחסים אנו עצמנו למאורעות חיינו? מתי אמרנו: "אצבע אלקים היא"!!...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

"ושמתי פדות בין עמי ובין עמיך"

הרבי מקלוזנבורג זצ"ל, בהיותו בעיצומם של ימי השואה הנוראים, אמר לסובבים אותו שהתעוררה אצלו שאלה: כיצד אפשר לברך ברכת 'אשר בחר בנו?' האם בעקבות הצרות שהעם היהודי עובר, כשהכל מתעללים בו בצורה השפלה ביותר, אפשר לומר שהקב"ה בחר בנו? "אבל", המשיך הרבי ואמר, "תרצתי לעצמי את השאלה הזו כמין חומר. כשאני רואה מה הגויים מסוגלים לעשות, ומה אנחנו לא מסוגלים לעשות, פורצת הברכה מפי יותר בכוונה..."

אחת הראיות ל'אשר בחר בנו', היא המעשה הבא שהתרחש עם ר' חיים צבי סלומון בשלהי מלחמת העולם השנייה, וכך הוא מספר: ביום השחרור האחרון, באחרון של פסח תש"ה, נכנסו קצינים אמריקנים, רוסים ובריטים למחנה שבו הייתי, והודיעו שאנחנו משוחררים. האנשים לא ידעו מה לעשות עם עצמם, אבל הדבר הראשון שהיה צריך לעשות, היה להשיג מעט אוכל.

קצין רוסי אחד לקח אותי אל אחד הבתים במקום, ששימש כמאפיית לחם ועוגות, ואמר לי להיכנס ולדרוש שיתנו לנו דברי מאפה. נכנסתי אל המאפיה, אבל המנהלים טענו שהכל נגמר... מששמע הרוסי כך, נכנס בעצמו למאפיה, התחיל לחפש, ומצא ארגזים מלאים בלחם טרי ועוגות.

הוא הבין שהמנהלים שיקרו, הוציא את כולם החוצה, העמידם ליד אחד הקירות, מסר את האקדח שלו לחיים צבי, ואמר לו: "הם שיקרו אותך, נכון? אם כן הנה, קח את האקדח שלי ושים לכל אחד יריה בראש!".

אבל היהודי שלנו, בן למולך מלכי המלכים, מסרב. להפתעת הקצין הרוסי, שהיה בטוח שהבחור ימלא את ההוראה באופן מידי, ויירה בשונאיו למוות, אמר תלמיד ישיבת סעקלהיד:

"מעולם לא החזקתי את כלי המשחית הזה בידי, ולמרות שאני בטוח שקרוביהם של האנשים הללו מן המאפיה, שיתפו פעולה עם הנאצים שהרגו את כל קרובי, לא אשלח בהם יד!".

כך נראה יהודי, בן לעם הנבחר: נותנים לו אקדח ביד, מאפשרים לו להרוג את אויביו, והוא טוען: 'אינני מסוגל!'...

כדאי להזכיר כאן את ה'אור החיים' בתחילת פרשת ראה, על הפסוק: "ונתן לך רחמים ורחמך" (דברים יג, יח), שישנם ישמעאלים שיש להם "חשק גדול בשעה שהורגים אדם, ונכרתה מהם שורש הרחמים והיו לאכזר", ואילו אצל היהודים, עד שמשגיגם תליין...

עם ישראל בני מלכים הם, מרוממים משאר בני האדם.

'בני מלכים' הוא מושג המכניס את האדם המתעטר בו לעולמות אחרים, שאינם מצויים במושגיו של אדם פשוט. בני מלכים ונימוסייהם, הנהגותיהם ותכונותיהם, נגזרים מעצם היותם בני מלכים.

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"וידבר אלקים אל משה ויאמר אליו אני ה'" (ו, ב).

מבאר רש"י: "אני ה'", נאמן לשלם שכר טוב למתהלכים לפני! בעולם הזה – אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" – אין די שכר לשלם תמורת מצוה, כפי שאומרים חז"ל: "יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה". ונשאלת השאלה, מפני מה מקבלים הרשעים שכר מצוותיהם בעולם הזה? והסביר ה"חפץ חיים" לפי דרכו בפשטות:

חז"ל אומרים: (מדרש רבה רות) יהודי, בשעה שהוא מקיים מצוה, מקבל שטר חוב כתוב בכתב ידו של אליהו הנביא וחתום בחותמו של הקב"ה. משום כך פעמים רבות נכתב בתורה לאחר מצוות מסוימות: "אני ה' – נאמן לשלם שכר", שמשמש כחתימתו כביכול, שמבטיח שכר בשביל מעשים טובים.

וכמו הנוהג שבעולם שכדי לפרוע המחאה על סכום גדול, שנושאת חתימה וחותם מלכותי, נזקקים לפנות אל הבנק הממלכתי בעיר הבירה, שהרי בנק של עיירה קטנה אין די בידו לפרוע המחאה בעלת ערך רב. כך גם מצוותו של הרשע אינה חשובה די כשל הצדיק, ומשום כך אינה נושאת את חתימתו של הקב"ה, לפיכך ניתן שכרו להשתלם גם בעולמו הקטן, ואלו המצוה שהצדיק מקיים, שהיא בשלמות, וכדי לקבל את שכרה העצום יש להמתין לתשלומי ב"בנק הממלכתי" – בעולם הבא.

"כי ידבר אלכם פרעה לאמר תנו לכם מופת" (י, ט).

אדם אחד החזיק בביתו משרת נאמן, שעבד בביתו שנים רבות. מפעם לפעם, נהג האיש לשלוח את משרתו אל ידידו העשיר כדי שהלה ילווה לו סכום כסף, והעשיר נתן את הכסף ביד המשרת הנאמן. לימים עזב המשרת את אדוניו, ותחתיו החל לעבוד משרת אחר.

כאשר שלח האיש את משרתו החדש אל ידידו העשיר, כמימים ימימה, לבקש הלוואה, סרב העשיר לתת את הכסף למשרת החדש. לא אתן! – כך אמר – עד שתביא לי שטר חוב מאת אדוניך!

הלך האיש אל העשיר ושאלו: מה יום מיומים? מדוע דחית את בקשתך? ידידי היקר – אמר העשיר – איש נאמן אתה מאז ומעולם, וכן היה גם משרתך הותיק, אולם משרת זה החדש – אינני מכירו כלל, על כן בקשתי ממנו ראייה כל שהיא, שאכן, אתה הוא זה שבקשת הלוואה, לכן בקשתי שטר חוב...

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא:

כאשר בא משה רבנו אל פרעה וביקש שישלח את בני ישראל מארצו, אמר פרעה: "מי ה' אשר אשמע בקולו" וכמו שדרשו חז"ל שהיה לפרעה ספר עם שמות כל אלהי העמים והאלילים השונים, וחיפש בספרו ולא מצא.

ומשום כך ביקש פרעה "מופת", דהיינו, שאמר: תנו לי ראייה ומופת, שאכן, הוא אלקים.

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א
מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

מחמאות (א)

חכמינו ז"ל דורשים על הפסוק "ולבן שיניים מחלב" –

"גדול המלבין שיניים לחבריו ממשקהו חלב". כשמחמיאים לאדם, הוא מחיך, ואז נראות שיניו - זוהי הלבנת השיניים. הלבנה זו גדולה ממותן כוס חלב, למרות כל מרכיבי הסיידן שבה, כי המחמאה תישאר לנצח, ומרכיבי החלב הם זמניים.

נזהה אנשים כמונו, גם הם מתמודדים, חווים אכזבות ותסכולים ולא תמיד קל להם. גם הם, כנראה, נפגעים לפעמים, אבל הם אינם נושאים אתם את הפגיעה והתסכול לכל מקום ואינם מראים אותם לעין כל. הם משאירים את המתחולל בלב פנימה ועל פניהם עוטים מסכה שמחה ומאירת פנים. הם יודעים, כנראה, כי נוהג משובח זה לא יגדיל את הסבל שלהם, ממש כשם שהאנשים שנוהגים להסתובב 'עם פרצוף תשעה באב' - אינם פותרים בכך את בעיותיהם... הם בסך הכל משתדלים להאיר לסביבה ולא להעמיס את כאבם על כולם. קיימת דרגה נוספת בהארת פנים, והיא